

Zaključnik

Pred skoraj tremi leti sem začela svojo uredniško pot z revijo Maska tako, da sem ji uvodoma »snela masko«, kot sem zapisala. Snemanje mask se je tako začelo najprej z neke vrste popisom stanja na domačem dvorišču, ko smo v prvem letniku privleki na dan produkcijske pogoje, zlasti v sektorju neodvisne umetniške scene, in to ne naključno. Po več kot petnajstih letih, odkar je izšla prva prenovljena Maska (takrat podnaslovljena še revija za gledališče, opero in ples), v kateri so sodelavci pod taktirko Irene Štaudohar in Maje Breznik postavili enega pomembnejših členov slovenske neodvisne scene, ki si je takrat aktivno prizadevala, da se postavi na zemljevid ne le doma, temveč tudi mednarodno, se je namreč za sektor nevladnih organizacij, ki producirajo sodobno umetnost, v sistemskem in strukturnem smislu zelo malo spremenilo. Kot smo razkrivali v prvem letniku, so težave sodobne umetnosti in z njo povezanih diskurzivnih dejavnosti, kamor sodi tudi revija Maska, prej naraščale kot pa se reševale (centra sodobnih umetnosti še vedno nimamo, neodvisna scena in NVO v umetnosti in kulturi še vedno prejemajo za svoje delo neprimerno nizka sredstva glede na rezultate in odmeve, ki jih dosegajo, prekarno delo je postalo neizogibno dejstvo, pozicije moči pa imajo ušesa še vedno polna masla).

V naslednjih dveh letih smo tako popisali ključne dogodke na slovenski umetniški sceni, se še pred izbruhom globalne krize neoliberalnega kapitalizma ozrli po Evropi ter nato začeli brskati po arhivih in zgodovini, da bi našli kak pameten odgovor. Brskanje po zgodovini je letos obrodilo sadove v posebni izdaji revije Maska, kjer smo vsaj deloma poplačali svoj dolg zgodovini umetnostnih praks v lokalnem kontekstu ter skušali nanje pogledati s svoje lastne geopolitične perspektive, medtem ko nas je realna globalna finančna kriza spodbudila, da smo iskali strategije in taktike proti zankam nevidne moči kontrole ter iskali ideje za radikalno drugačno prihodnost. V vsem tem času hitenja in podleganja produkcijskim pogojem, ki narekujejo naš vsakdan, v katerem je za naše imaterialno delo na voljo predvsem imaterialna, simbolna nagrada – o plačilu za delo bi namreč težko govorili –, so se nam torej za konec zgodila čustva.

Ker je vsako slovo težko, mi je lažje vsaj zato, ker je tematski izbor zadnje številke Maske v letošnjem letu posvečen čustvovanju, umetnosti in družbi. Trojki, ki me je nedvomno vodila skozi tri uredniška leta, v katerih me je, rečeno z L. Grossbergom, »afektivna zavezanost« spodbujala v vzdrževanju stanja »možnosti za optimizem, krepitev in strast, ki so nujnost vsakršnega prizadevanja za spreminjanje sveta«, saj je »afektivna okrepitev vse pomembnejša v svetu, v katerem se je pesimizem spremenil v zdravo pamet, v katerem se ljudje počutijo vse bolj nezmožne, da bi karkoli spremenili, in v katerem se čedalje bolj dozdeva, da razlike niso pomembne, da ničesar ne spremenijo«. Spreminjanje sveta seveda še zdaleč ni stvar treh uredniških let, je pa to nedvomna priložnost, da vsaj na papirju odpremo perspektive za ideje, stališča in pozicije, ki širijo horizonte. Spreminjanje sveta ter strast za boj do drugačnih razmer in pogojev delovanja in življenja pa nedvomno ostaja tisti nebodigatreba, ki se mu nekateri težko odrečemo. Mar ne?

Ob slovesu bi se posebej rada zahvalila uredniškemu odboru in mednarodnemu uredniškemu odboru za vse ideje, kritične pripombe in konstruktivno podporo, sodelavki Ani Ivanek za nepogrešljivo pomoč ter vsem tistim (sourednikom, piscem, prevajalcem, lektorjem, korektorjem, oblikovalcem, ilustratorjem, fotografom, tiskarjem, zgovornim bralcem, priložnostim promotorjem ter vsem nevidnim žicam in povezavam), ki ste tako ali

drugače sodelovali pri ustvarjanju številnih strani revije Maska ter tako prispevali k širjenju idej, misli, čustev in vsega tistega, česar ne moremo imenovati.

Hvala in srečno!

Katja Praznik